

LÓCZY LAJOS (1849–1920) GEOLÓGUS, FÖLDRAJZTUDÓS A VESUVIO 1906. ÁPRILIS 4–7-IKI KITÖRÉSÉNEK ISMERTETÉSE¹

**A szöveget sajtó alá rendezték a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai,
Nemerkényi Antal vezetésével
(A tanulmányt eredeti formájában közöljük)**

Az idei kitörés az 1822. évihez hasonlított. Nagy hasadás repeszté meg a Vezúv kúpját, melynek 1872-ben támadt nagy krátere 1900 óta csaknem egészen megtelt és az erupciós kúp lávája 1905 őszen és 1906 telén az északi oldalon lefolyt; kiszórt hamujával és bombáival pedig március végéig, az erupciós kúp a nagy kúppal egybeolvadva, 1430 m magasságra emelkedett. Április hó 4., 5., 6. és 7-én a Vezúvot átszelő hasadék déli részén, 1200, 800 és 600 m magasságokban, láva tört elő, mely a kúp déli és délkeleti lejtőjén lefolyva, Boscotrecase városka egy részét elpusztította. A kifolyt láva – előadó becslései szerint – mintegy 6 km² területet öntött el és 14–15 millió m³ mennyiségű lehetett. A kiürült kúp tetőzetének beszakadása okozta az április 7–8 közti éjszakán azt a nagy exploziót, melynek 70 cm mélységű lapillája és hamuja Ottojanot [Ottoiano] és Tercigno házeit romba döntötte.

A nyugat felé irányuló robbanás az alig 80 m átmérőjű s csaknem telt kráter helyén egy kissé excentrikusan elhelyezett nagy tölcseért támasztott, melynek átmérőjét Lóczy 800 m-nek mérte és mélységét 550–600 m-re becsüli.

A kráterperem legmagasabb pontjai: nyugaton 1232 m, keleten 1174 m, északon és délen a hasadásnak megfelelő részekben pedig 1138 és 1120 m-en vannak legmélyebb pontjai.

A Vesuvio tehát 108 m-t veszített magasságából.

A kiszórt kőtelemek jórészt a kúp mélyebb részeiből valók és porphyros, meg üveges, régi, mélységben megmerevedett lávából valók. Sok szép ásványt tartalmaznak.

Mínthogy a kiszórt kövek, kőmorzsalék és hamú a kráterperemre visszaesve a kúp 32–32° természetes lejtőjénél meredekebb rézsüket adott, nagy kőlavina folyások támadtak a Vezúv oldalán.

Szabályos közökben egymásmellé sorakozó küllős „baranco”-k bordázzák most a Vezúvot. Lóczy szerint nem a lerohanó felhőszakadásokból keletkeztek ezek, mint eddig hittük, hanem a száraz kőlavina útjai.

A Vezúv 1906-iki kitörését a legcsekélyebb földrengés sem előzte meg. Az exploziókat azonban közép-erősségű rázkódtatások kísérték.

¹ Forrás: Földtani Közlöny, 1906. pp. 430–431. Társulati ügyek. Szakülések.

Semsey Andor úr áldozatkészsége lehetővé tette Lóczy Lajos számára április 27-től május 7-ig a nagy Vezúv-kúp tövében az Osservatorio mellett való tartózkodását. Jóval a nagy kitörések és a lávafolyások megnyugvása után érhetett oda, és ekként tüzetesen bejárhatta a jelentékenyen megváltozott vulkánt, melynek 1898-ban először látott alakjára alig ismert reá.